
ՊԱՏՄԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱՏՕ-Ի ՀԵՏ ՀՀ ԶԻՆՎԱԾ ՈՒԺԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետությունն իրականացնում է ակտիվ ռազմաքաղաքական գործակցություն ՆԱՏՕ-ի հետ: Սկսած 1990-ական թվականների սկզբներից՝ Հյուսիսատլանտյան դաշինքը հետաքրքրություն ցուցաբերեց հաստատելու խորացված երկխոսություն նախկին ԽՍՀՄ մաս կազմած կամ նրա ազդեցության ներքո գտնված պետությունների հետ: Հայաստանի համար այդ հարաբերությունները կարևոր էին մի քանի առումներով: Թեև ՀՀ-ն արտաքին անվտանգության ոլորտում կարևորագույն ուղղությունը համարում էր Ռուսաստանի հետ հարաբերությունները և ԱՊՀ շրջանակներում ձևավորվող անվտանգության համակարգը, սակայն, հաշվի առնելով ՆԱՏՕ-ի անխուսափելի ակտիվացումը նաև Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում, ինչպես նաև Ադրբեյջանի և Վրաստանի ցանկությունը հնարավորինս խորը հարաբերություններ հաստատել այդ կառույցի հետ, Հայաստանի համար հրամայական էր դառնում Դաշինքի հետ զարգացնել իր սեփական օրակարգը տարածաշրջանում՝ քննադատել և նոր բաժանարար գծեր թույլ չտալու նպատակով: Մյուս կողմից անհնար էր թերագնահատել այն դերակատարությունը, որ ՆԱՏՕ-ն խաղում էր եվրոպական աշխարհամասում անվտանգության պահպանման գործում, ուստի եվրոպական ընտանիքի շարքերը համալրել և եվրոպական երկրների ու կառույցների հետ զարգացած հարաբերություններ հաստատել փորձող Հայաստանի համար ՆԱՏՕ-ի հետ ակտիվ երկխոսությունը կարող էր նպաստավոր լինել այս առումով:

Հայաստան-ՆԱՏՕ հարաբերությունների սկզբնակետը կարելի է համարել 1992թ., երբ ՀՀ-ն միացավ նորաստեղծ Հյուսիսատլանտյան համագործակցության խորհրդին: Արդեն երկու տարի անց Հայաստանն անդամակցեց «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» նախաձեռնությանը (ԳՀԽ): Այդ ծրագիրը, որն առաջ էր քաշվել ԱՄՆ-ի կողմից և 1994թ. հունվարին ընդունվել

ՆԱՏՕ-ի բարձրագույն մարմնի՝ Հյուսիսատլանտյան խորհրդի կողմից, ՆԱՏՕ-ի և դրան չանդամակցող երկրների միջև ռազմական ոլորտում համագործակցության հնարավորություն ընձեռեց:

ԳՀԽ շրջանակներում համագործակցությանն առնչվող խնդիրները քննարկելու նպատակով 1995թ. հոկտեմբերին Հայաստան այցելեց Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի գործերի հրամանատարի տեղակալ Ջ. Մակքենզիի ղեկավարած պատվիրակությունը: Սա ՆԱՏՕ-ի կողմից Հայաստան այցելած առաջին բարձրաստիճան պատվիրակությունն էր: Եռօրյա այցի ընթացքում գեներալ Մակքենզին կոչ արեց ՀՀ կառավարությանն ավելի ակտիվ ռազմական կապեր հաստատել ՆԱՏՕ-ի հետ ԳՀԽ-ի միջոցով: Այդ կապակցությամբ ՀՀ գործող ԱԳ նախարար Վահան Փափազյանը նշեց, որ Հայաստանը նախատեսում է ավելի ակտիվ դեր ստանձնել ծրագրի շրջանակներում՝ միևնույն ժամանակ շեշտելով, որ Հայաստանն այդ ամենը կշարունակի անել «զգույշ տեմպերով»¹:

1997թ. փետրվարին արդեն ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարն այցելեց Հայաստան: Այցի ընթացքում ՀՀ պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանը հայտարարեց, որ ՀՀ զինված ուժերը ՆԱՏՕ-ի հետ կմասնակցեն զորավարժությունների կառույցի գործառնության մեթոդներին ծանոթանալու նպատակով²:

Նույն թվականի մայիսի 30-ին Պորտուգալիայի Սինտրա քաղաքում ՀՀ պատվիրակությունը՝ ԱԳ նախարար Ալեքսանդր Արզումանյանի գլխավորությամբ, մասնակցեց ՆԱՏՕ-ի անդամ և գործընկեր պետությունների ներկայացուցիչների հանդիպմանը, որի ընթացքում մասնակից պատվիրակությունները համաձայնվեցին Եվրաստլանտյան գործընկերության խորհրդի ստեղծման վերաբերյալ:

ՆԱՏՕ-Հայաստան հարաբերությունների ակտիվ զարգացման վրա հատկապես 90-ական թթ. ազդեցություն էին թողնում մի շարք գործոններ: Նախ և առաջ Հայաստանը ՌԴ-ի և մի շարք այլ պետությունների հետ ստորագրել էր հավաքական անվտանգության մասին պայմանագիրը, որը ենթադրում էր ռազմական դաշինքի ստեղծում: Այս հանգամանքը չէր կարող որոշակի սահմանափակումներ չմտցնել անվտանգության այլ համակարգերի

¹ Տե՛ս Glen E. Howard “NATO and The Caucasus: The Caspian Axis”, 1998 Strategic Studies Institute of the US Army War College (SSI), p. 189.

² Տե՛ս նույն տեղում:

հետ հարաբերությունների զարգացման համար: Մյուս կողմից ՆԱՏՕ-ի ակտիվ անդամներից մեկը՝ Թուրքիան, շրջափակման մեջ էր պահում Հայաստանին, տարբեր աղիթներով իր աջակցությունն էր հայտնում Ադրբեջանին Ղարաբաղյան հարցում՝ փորձելով օգտագործել նաև ՆԱՏՕ-ի հարթակը, թեև Դաշինքը պաշտոնապես բազմիցս հայտարարել էր, որ ԼՂ հակամարտության կարգավորումն իր հետաքրքրությունների շրջանակից դուրս է: Թուրքիայի նմանատիպ կեցվածքը թերահավատություն էր առաջացնում ՆԱՏՕ-ի՝ տարածաշրջանում անվտանգության ամրապնդման կարողությունների վերաբերյալ: Պետք է նշել նաև, որ ՆԱՏՕ-ն ինքը հետսառըպատերազմյան ժամանակաշրջանի սկզբնական փուլում դեռ հստակ պատկերացում չուներ Հարավային Կովկասի և հետխորհրդային մի շարք այլ երկրների հետ հարաբերությունների կառուցման տեսլականի առումով: Եթե արևելաեվրոպական երկրների հետ հարաբերությունները կառուցվում էին հետագա անդամակցության հստակ նպատակի առկայության պայմաններում, ապա նույնը հնարավոր չէր ասել գործընկեր մյուս պետությունների մասին: Այս գործոնների հետևանքով Հայաստան-ՆԱՏՕ համագործակցության սկզբնական փուլը առատ չէր գործնական օրինակներով և ընդգրկում էր սակավաթիվ ուղղություններ: Ընդհանուր առմամբ, 90-ական թվականները կարելի է գնահատել որպես հնարավորությունների ուսումնասիրության և երկկողմ մտադրությունների փոխանակման փուլ, երբ համագործակցությունը սահմանափակվում էր ԳՀԽ շրջանակներում կազմակերպվող որոշակի միջոցառումներին ՀՀ ՊՆ ներկայացուցիչների մասնակցությամբ:

2001թ. սեպտեմբերի 11-ի ահաբեկչական գործողություններից հետո ՆԱՏՕ-ի կողմից էապես վերանայվեց Հարավային Կովկասի տարածաշրջանի նշանակությունը: Այն սկսեց դիտվել որպես համաշխարհային մարտահրավերների դեմ պայքարում կարևորագույն հենակետ: Այս պայմաններում Դաշինքի կողմից ավելացան ազդակները գործընկեր պետությունների հետ հարաբերությունների առավել խորացման վերաբերյալ: ՌԴ-ի հետ ընդհանուր առմամբ համագործակցային երկխոսության ծավալումը ևս խթանեց Դաշինքի և հետխորհրդային պետությունների միջև առավել անկաշկանդ հարաբերությունների կառուցումը: Մյուս կողմից, արևելաեվրոպական պետությունների մեծ մասի անդամակցությունը Դաշինքին վերադասավորումներ մտցրեց ՆԱՏՕ-ի հարևանության քաղաքականության առաջնայնությունների մեջ:

Հայաստան-ՆԱՏՕ համագործակցության զարգացման, մասնավորապես ԳՀԽ ծրագրի շրջանակներում Դաշինքի հետ ՀՀ ԶՈՒ գործակցության

խորացման առումով կարևոր նշանակություն ունեցավ 2002թ. հոկտեմբերի 10-ին Հայաստանի կողմից ԳՀԽ՝ պլանավորման և վերանայման գործընթացին (ՊԿԳ/PARP) միանալը: Պլանավորման և վերանայման գործընթացի հիմնական ռազմական նպատակը ծրագրի մասնակից պետությունների կողմից հայտարարվող զորամիավորումները ՆԱՏՕ-ի չափանիշներին համապատասխանեցնելն է՝ ՆԱՏՕ-ի կողմից ղեկավարվող զորավարժություններին, իսկ անհրաժեշտության դեպքում խաղաղապահ գործողություններին ներգրավելու հեռանկարով:

Ծրագրի համաձայն՝ Հայաստանը ՆԱՏՕ-ի զորավարժություններին և գործողություններին մասնակցելու նպատակով կազմավորում է մեկ խաղաղապահ բրիգադ՝ իր մարտական և թիկունքային ապահովման ստորաբաժանումներով (թիկունքային, հետախուզական, նոնականետային, ականանետային, բժշկական, ականազերծման, միջուկային, կենսաբանական և քիմիական պաշտպանության), արդիականացնում է այդ նպատակի համար անհրաժեշտ կապի համակարգը, պատրաստում շտաբային սպաներ՝ ՆԱՏՕ-ի շտաբներում աշխատելու համար: 2005թ. այս ծրագրի շրջանակներն ընդլայնվեցին՝ հնարավորություն տալով այն տարածելու նաև պաշտպանական բարեփոխումների վրա:

Գործընկեր պետությունների հետ ՆԱՏՕ-ի հարաբերությունների ինստիտուցիոնալացման առումով շրջադարձային նշանակություն ունեցավ 2002թ. նոյեմբերին Պրահայում կայացած ՆԱՏՕ-ի գագաթաժողովը: Նոյեմբերի 21-ին ընդունված հռչակագրում Դաշինքի անդամ երկրների և կառավարությունների ղեկավարները կոչ էին արել Կովկասի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանների ռազմավարական կարևոր երկրներին օգտվել ՆԱՏՕ-ի հետ համագործակցության նոր գործնական մեխանիզմներից, ինչպիսիք են անհատական գործակցության ծրագրերը, որոնք կօգնեն ձևավորել համապարփակ և տարբերակված մոտեցումներ՝ աջակցություն ցուցաբերելով բարեփոխումներ իրականացնող գործընկեր պետություններին³: Փաստաթղթում կոչ էր արվում գործընկեր պետություններին ՆԱՏՕ-ի հետ զարգացնել ավելի խորը հարաբերություններ անհատական մակարդակով և համաձայնեցնել Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրեր (ԱԳԳԾ), որոնք կներդաշնակեցնեն, կհամակարգեն և կկազմակերպեն ԵԱԳ-ի և ԳՀԽ-ի շրջա-

³ Տե՛ս «Հայաստան-ՆԱՏՕ. Առաջընթացի 10 տարիներ (1999-2008)», կազմեց՝ Թադևոսյան Ա., Երևան, 2008, էջ 34:

նակներում ՆԱՏՕ-գործընկեր պետություն հարաբերությունների բոլոր ասպեկտները՝ համաձայն Դաշինքի նպատակների և յուրաքանչյուր գործընկեր երկրի առանձնահատուկ պայմանների և շահերի⁴:

ԱԳԳԾ-ն նախատեսում էր խորհրդատվության տրամադրում և աջակցություն գործընկերներին պաշտպանության և անվտանգության ապահովման հարցերում վերջիններիս կողմից բարեփոխումների իրականացման ընթացքում⁵: Սակայն այս ձևաչափի ներմուծումով ՆԱՏՕ-ն կարևորություն էր տալիս գործընկեր պետությունների կողմից պաշտպանական հաստատությունների բարեփոխումներին ձեռնամուխ լինելու քաղաքական հանձնառության արտահայտմանը, որից հետո միայն ՆԱՏՕ-ի անձնակազմը և անդամ-պետություններն ի վիճակի կլինեն խորհրդատվություն տրամադրելու դրանց իրականացման վերաբերյալ:

2004թ. հունիսի 12-ին Հայաստանի Հանրապետությունը պաշտոնապես դիմեց ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությանը՝ այդ կազմակերպության հետ Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագիր իրականացնելու առաջարկով, որը 2004թ. հուլիսի 29-ին արժանացավ Հյուսիսատլանտյան խորհրդի դրական արձագանքին և հավանությանը: Ծրագրի հիմքը հանդիսացավ Հայաստանի կողմից կազմված «Ներկայացման փաստաթուղթը», որը 2005թ. հունիսի 10-ին ՀՀ պաշտպանության նախարարը ՀՀ նախագահի հանձնարարականով պաշտոնապես փոխանցեց ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարին: 2005թ. դեկտեմբերի 9-ին Հայաստանի ԱԳԳԾ-ն քննարկվեց Բրյուսելում կայացած ՆԱՏՕ-ի քաղաքական կոմիտեում և 26+1 ձևաչափով ՆԱՏՕ-ի ռազմաքաղաքական կոմիտեի ընդհանուր նիստում, իսկ դեկտեմբերի 16-ին այն հաստատվեց Հյուսիսատլանտյան խորհրդի կողմից և ուժի մեջ մտավ⁶:

ԱԳԳԾ-ի նախաձեռնությամբ ՀՀ-ի և ՆԱՏՕ-ի միջև սկիզբ առավ որակապես նոր և ավելի խորացված համագործակցություն: Այս ծրագիրը հնարավորություն ընձեռեց օգտագործելու ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների փորձն ու խորհրդատվությունը պաշտպանական համակարգի բարեփոխման և արդիականացման համար:

2009թ. մայիսի 4-ին Հյուսիսատլանտյան խորհրդում հաստատվեց ՀՀ-ՆԱՏՕ 2009-2010թթ. նորացված Անհատական գործընկերության գործողու-

⁴ Տե՛ս <http://www.nato.int/docu/rdr-gde-prg/rdr-gde-prg-eng.pdf>.

⁵ Տե՛ս «Հայաստան-ՆԱՏՕ. Առաջընթացի 10 տարիներ (1999-2008)», կազմեց՝ Թադևոսյան Ա., էջ 34:

⁶ Նույն տեղում, էջ 35:

թյունների ծրագիրը⁷: Փաստաթղթում պաշտպանական և ռազմական խնդիրների շարքում ընդգրկվել են պաշտպանական և անվտանգության համակարգի բարեփոխումը, պաշտպանական պլանավորումը, ռազմական վարժանքի և փոխգործունակության խնդիրները և սահմանային անվտանգությունը⁸: Փաստաթղթում նաև շարադրված էին այն պետական միջոցառումները, որոնք պետք է իրականացվեին ՀՀ-ի կողմից վերը նշված խնդիրների լուծման համար: Դրանք էին հրամանատարական օդակի վերանայումը, ազգային անվտանգության քաղաքականության և դրան վերաբերող փաստաթղթերի մշակումը, պաշտպանական ռազմավարական վերանայման իրականացումը, պաշտպանական պլանավորումը և բյուջետավորումը, պահեստազորի վերապատրաստումը, ՆԱՏՕ-ի չափանիշների համապատասխան մեկ խաղաղապահ բրիգադի կազմավորումը, զորավարությունների և գործողությունների պլանավորումը, անձնակազմի վերապատրաստումը և կառավարումը, կրթական համակարգի վերանայումը, ուսումնական ծրագրերի մշակումը և եղածների թարմացումը, անձնակազմի կառավարման համակարգի բարեփոխումները, լեզվի ուսուցումը, հրամանատարության, վերահսկողության և թիկունքային ապահովման երկարաժամկետ ծրագրերը, ռազմարդյունաբերական համալիրի գնահատումը՝ պաշտպանության համար դրա օգտակարությունը և առնչությունը սահմանելու համար, և սահմանային անվտանգության ամրապնդման աշխատանքները⁹:

Հայաստան-ՆԱՏՕ համագործակցության առանցքային ուղղություններից է ՆԱՏՕ-ի կողմից կազմակերպված տարբեր զորավարություններին և սեմինարներին ՀՀ ԶՈՒ-ի մասնակցությունը: Այդ միջոցառումներին Դաշինքի անդամ-պետություններից զատ մասնակցում էին նաև գործընկեր երկրների ներկայացուցիչները, ինչը նպաստում էր ոչ միայն Դաշինքի և գործընկեր պետությունների միջև, այլ նաև ՆԱՏՕ-ին չանդամակցող տարբեր պետությունների միջև ռազմական ոլորտում փոխգործակցության հաստատմանը:

1997թ. դեկտեմբերին Հունաստանի Պոլիկաստրա քաղաքում «Պրոմեթևս 97» միջազգային զորավարությանը Հունաստանի, Նիդեռլանդների, Բուլղարիայի և Ալբանիայի զինված ուժերի հետ միասին մասնակցություն

⁷ Տե՛ս http://mfa.am/u_files/file/reports/report2009.pdf.

⁸ Տե՛ս http://www.mil.am/files/IPAP%202009-2010-Unclassified_arm.pdf.

⁹ Տե՛ս նույն տեղում:

ունեցավ ՀՀ-ն 27-հոգանոց ստորաբաժանմամբ¹⁰: 2002թ. փետրվարին Երևանում կայացավ նույն տարվա ամռանը Վրաստանում կայանալիք «Համատեղ լավագույն ջանք-2002» (Cooperative Best Effort-2002) զորավարությունների պլանավորման գլխավոր կոնֆերանսը¹¹: Հայաստանի տարածքում անցկացված ԳՀԽ առաջին խոշոր միջոցառման շրջանակներում հայտարարվեց «Համատեղ լավագույն ջանք-2003» զորավարությունները Հայաստանում անցկացնելու մասին: Մինչ այդ միայն հայ-ռուսական համատեղ զորավարություններ անցկացրած Հայաստանում ՆԱՏՕ-ի զորավարության անցկացման մասին այդ հաղորդագրությունը շատ մեկնաբաններ որակեցին որպես «սենսացիա»¹²:

«Համատեղ լավագույն ջանք-2003» զորավարությունն անցավ հունիսի 16-27-ը Վազգեն Սարգսյանի անվան ռազմական ինստիտուտի տարածքում: Մասնակցեց ՆԱՏՕ-ի անդամ և գործընկեր 19 երկրի 400 զինծառայող (ԱՄՆ, Կանադա, Մեծ Բրիտանիա, Իտալիա, Հունաստան, Թուրքիա, Հունգարիա, Լեհաստան, Ավստրիա, Սլովակիա, Ռումինիա, Բուլղարիա, Մակեդոնիա, Լիտվա, Հայաստան, Ռուսաստան, Վրաստան, Մոլդովա և Ուկրաինա):

2006թ. հուլիսի 14-ին ՀՀ ՊՆ ռազմական ավիացիոն ինստիտուտում կայացավ ԳՀԽ շրջանակներում ԱՄՆ եվրոպական հրամանատարության կազմակերպած «Փրկարար-2006» (Rescuer-2006) վարժանքը, որին մասնակցեցին ավելի քան 300 սպաներ Հայաստանից, ԱՄՆ-ից, Ալբանիայից, Ավստրիայից, Վրաստանից, Ղազախստանից, Ղրղզստանից, Մակեդոնիայից, Ռումինիայից, Տաջիկստանից և Ուկրաինայից, ինչպես նաև ներկայացուցիչներ ՄԱԿ-ից և Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեից¹³:

2007թ. ապրիլի 27-ին ՀՀ ՊՆ ավիացիոն ինստիտուտում մեկնարկեցին ԱՄՆ եվրոպական հրամանատարության կողմից «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում իրականացվող «Համատեղ ձգտում – 2007» զորավարությունները, որոնց նպատակն էր փորձարկել, նույնացնել և փաստաթղթերով հիմնավորել հաղորդակցման միացյալ բազմազգ ռազմավա-

¹⁰ Տե՛ս “NATO after enlargement: New chalanges, new missions, new forces”, edited by Stephen J. Blank, Strategic Studies Institute of the US Army War Collegep. 1998, p. 192.

¹¹ Տե՛ս «Հայաստան-ՆԱՏՕ. Առաջընթացի 10 տարիներ (1999-2008)», կազմեց՝ Թադևոսյան Ա., 2008, էջ 15:

¹² Տե՛ս նույն տեղում:

¹³ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 41:

րական և մարտավարական համակարգերի փոխգործակցությունը¹⁴: Զորավարություններին մասնակցեց շուրջ 130 սպա Ֆրանսիայից, Ռուսաստանից, Վրաստանից և ԱՄՆ-ից:

2008թ. սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին Հայաստանը հյուրընկալեց ՆԱՏՕ-ի «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի «Համատեղ աղեղ, համատեղ նիզակակիր – 2008» զորավարությունները: Այն ՆԱՏՕ-ի կողմից մինչ այդ Հարավային Կովկասում անցկացված խոշորագույն զորավարությունն էր, ինչպես նաև այդ տարվա Դաշինքի ամենախոշոր միջոցառումներից մեկը: Զորավարությունների առաջին փուլը՝ հրամանատարաշտաբայինը կամ «Համատեղ աղեղ 2008-ը», որի նպատակը արագ արձագանքման բազմազգ շտաբի խաղաղարար գործողությունների պլանավորումն էր, մեկնարկեց սեպտեմբերի 29-ին Վազգեն Սարգսյանի անվան ռազմական ինստիտուտում: Երկրորդ, դաշտային փուլը՝ «Համատեղ նիզակակիր 2008-ը», սկսվեց հոկտեմբերի 9-ին Կոտայքի մարզի Բալահովիտ գյուղի մերձակայքում¹⁵:

Սկսած 2008թ.-ից՝ ՆԱՏՕ-ի քաղաքականության փոփոխության արդյունքում գործընկեր երկրների ներգրավմամբ զորավարություններ չեն անցկացվում, այդ իսկ պատճառով ՀՀ ՊՆ-ն այս ոլորտում համագործակցությունը շարունակում է երկկողմ ձևաչափով:

ՀՀ ՁՈՒ-ի առաջին խաղաղապահ դասակը տեղակայվեց Կոսովոյում՝ հունական գումարտակի կազմում՝ նոր էջ բացելով Հայաստան-ՆԱՏՕ հարաբերություններում: 2004թ. փետրվարի 12-ին 34-հոգանոց դասակն ուղևորվեց Կոսովո: 2008թ. հունիսին Հայաստանի Հանրապետությունը կրկնապատկեց իր խաղաղապահ ուժերը Կոսովոյում՝ հասցնելով մեկ վաշտի (70 զինծառայող)¹⁶: Կոսովոյում հունական ստորաբաժանման դուրսբերումից հետո հայ խաղաղապահներն իրենց գործունեությունը շարունակեցին արդեն ամերիկյան հրամանատարության ներքո: 2005թ.-ից բժիշկներից, սակրավորներից և վարորդներից բաղկացած 46-հոգանոց հայ խաղաղապահ ստորաբաժանումը բազմազգ բրիգադի հրամանատարությամբ մեկնեց Իրաք: 2008թ. հոկտեմբերին հայ խաղաղապահներն ավարտեցին իրենց առաքելությունն Իրաքում:

¹⁴ Տե՛ս <http://www.azatutyun.am/content/article/1588020.html>.

¹⁵ Տե՛ս <http://www.a1plus.am/26448.html>.

¹⁶ Տե՛ս http://mfa.am/u_files/file/reports/report2008.pdf.

2009թ. նոյեմբերի 20-ին ՀՀ ԱԳ և պաշտպանության նախարարների գլխավորած պատվիրակությունը Լիսաբոնում մասնակցեց Աֆղանստանում միջազգային անվտանգության աջակցման ուժերին (ISAF) ներդրում կատարող ՆԱՏՕ-ի ոչ անդամ երկրների ղեկավարների հանդիպմանը¹⁷: Սկզբնական շրջանում Կունդուզ քաղաքում իրենց առաքելությունն էին իրականացնում 40 հայ խաղաղապահներ՝ գերմանական հրամանատարությամբ: 2011թ. հունիսին հայ խաղաղապահների թիվը եռապատկվեց, և նրանք սկսեցին խաղաղապահ առաքելություն իրականացնել նաև Մազարի Շարիֆ քաղաքում¹⁸:

Հայաստանը և ՆԱՏՕ-ն համագործակցում են նաև ահաբեկչության դեմ պայքարի ոլորտում «Ահաբեկչության դեմ պայքարի գործողությունների ծրագրի» միջոցով: Այն ենթադրում է հետախուզական տվյալների և վերլուծությունների փոխադարձ տրամադրում, ազգային հակաահաբեկչական կարողությունների զարգացում և սահմանային անվտանգության ամրապնդում¹⁹:

Ամփոփելով կարելի է արձանագրել, որ ՆԱՏՕ-ի հետ համագործակցության վերը նշված ուղղություններում ակտիվ ներգրավվածությունը ՀՀ արտաքին անվտանգության ռազմաքաղաքական բաղադրիչներից մեկն է, նպաստում է ժամանակակից չափանիշներին համապատասխան ԶՈւ կառուցելուն և հնարավորություն է ընձեռում Հայաստանին իր ավանդը ներդնելու միջազգային խաղաղության ամրապնդման գործում:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում ներկայացվում են Հյուսիսատլանտյան պայմանագրի կազմակերպության հետ ՀՀ զինված ուժերի համագործակցության էվոլյուցիան և հիմնական դրսևորումները: Անդրադարձ է կատարվում ՀՀ-ում իրականացվող պաշտպանական բարեփոխումների վրա ՆԱՏՕ-ի հետ համագործակցության ազդեցությանը, Դաշինքի զորավարություններին և խաղաղապահ առաքելություններին ՀՀ ստորաբաժանումների մասնակցությանը: Ընդգծվում է այն հանգամանքը, որ ՆԱՏՕ-ի հետ ակտիվ գործակցությունը նպաստում է ՀՀ ռազմական անվտանգության ամրապնդմանը, ԶՈւ արդյունավետության բարձրացմանը և միջազգային ներգրավվածության մեծացմանը:

¹⁷ Տե՛ս http://mfa.am/u_files/file/reports/report2009.pdf.

¹⁸ Տե՛ս http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48893.htm#.

¹⁹ Տե՛ս http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48893.htm#.

Բանալի բաներ – միջազգային ռազմական համագործակցություն, ռազմական դաշինք, խաղաղապահ գործողություններ, պաշտպանական բարեփոխումներ, զորավարություններ:

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА ВООРУЖЕННЫХ СИЛ АРМЕНИИ С НАТО

АНДРАНИК ГРИГОРЯН

В статье освещаются эволюция и основные направления сотрудничества ВС Армении с НАТО. Рассматриваются влияние сотрудничества на оборонные реформы, проводимые в Армении, а также участие армянских военных в учениях и миротворческих операциях альянса. Отмечается, что активное сотрудничество с НАТО способствует усилению военной безопасности РА, повышению эффективности ВС страны и углублению ее международного сотрудничества.

Ключевые слова – международное военное сотрудничество, военный альянс, миротворческие операции, оборонные реформы, военные учения.

THE MAIN DIRECTIONS OF NATO - ARMENIAN MILITARY FORCE COOPERATION

ANDRANIK GRIGORYAN

The article centers on the evolution and the main functioning of Armenian military force - NATO cooperation. Grigoryan writes about the influence of NATO cooperation on the reforms taking place in Armenian republic's defense forces and also about the participation of Armenian military units in the exercises and peacekeeping operations of the Alliance. He draws attention to the fact that active cooperation with NATO helps to reinforce the RA defense security, make the armed forces more efficient and enlarges the RA military units involvement in different international missions.

Key words – International military cooperation, military alliance, peace-keeping operations, defence sector reforms, military exercises.